

EPERJESI LAPOK

Előfizetési árak:
 Egész évre . . . 12 K.
 Félévre . . . . . 6 K.
 Negyedévre . . . 3 K.
 Hirdetési díj: Egyhasábos
 pejtűsor egyszeri hirdetése
 15 f. Rözlemények sora 40 f.

**POLITIKAI, TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI,
 KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP**

**Az Eperjesi Széchenyi-körnek, az Eperjesi Magyar Védőegyesületnek
 és az Eperjesi Kereskedők Társulatának hivatalos közlönye.**

**Szerkesztőség és
 kiadóhivatal ::
 Kósch Árpád
 könyvnyomdája
 Eperjes, Fő-u. 59.
 :: Telefon-szám 16. ::**

Berzeviczy Albert előadása.*

Amikor az égből nyakunkbaszakadt világ-háború fölött érzett megdöbbenés órái eltűntek s magam előtt láttam az adott helyzetet a maga szédületes méreteiben, s lázas izgalmamban szertelenül, összegezni próbáltam az erőket, melyek e nagy mérközést hazánk jövő dicsőségére eldönteni hivatva lesznek, akkor — megvallom — első pillanatra mélyes aggodalom vett rajtam erőt. Tízszor is elvégeztem fejemben az egy meg egy az kettő matematikai igazságon alapuló számvetést, de csak nem jutottam más eredményre, mint hogy ellenségeink számbeli ereje kétszer is felülmúlja a magunkét. Pedig bizony a magunk erejének megállapításánál nem voltam fukar: minden tételt fölfelé, nagy egységekre kerekítettem ki, s fölvettem bizony a mérlegbe olyan tételeket is, amelyekről sejtettem, hogy ha alaposabban utánanézek, törölni leszek kénytelen. Azután csakugyan rájöttem a tévedésre és mégsem töröltem ki, hiszen olyan csúnya egy számítás, ha sok vakarás, áthúzás van benne. Viszont azonban ellenségeink oldalán a legnagyobb rigorositással csak azt állítottam be, amit akkor (megbízhatónak gondolt forrásokból) az utolsó emberig beigazoltam láttam. Már nem emlékszem rá határozottan, de úgy gondolom, hogy itt viszont lefelé kerekítettem. Hogyisne! Hiszen az orosz mozgósítás hónapokig eltart, aztán meg csak eljön az a forradalom; a franciák, — hisz ott egész ezredek fogják megtagadni az engedelmességet; az angol, azzal a zsoldos katonasággal —, egyszóval még túlszorongásnak véltem eljárásomat, amiért oly keveset csíptem le az ellenerőkből. De utóvégre is, aki tisztán akar látni, annak a mérleg mindkét oldalára be kell állítani minden igaz tételt s számolnia kell azzal, hogy a saldo kedvezőtlen is lehet. Fájdalom, nagyon is az lett.

És aztán, mikor az események száguldó paripáján messze jártam már az aggodalmak sötét völgyeitől, amikor megszabadultam a komor hegyeknek képzeletemre nehezedeő árnyékától s leltem kiért a nagyvilág vértizzadó rónáira, — előbb csak majdnem öntudatlan sejtélem, később azonban rohamosan növekvő élő valóságában láttam magam előtt a legnagyobb hadsereget: a magyar nemzet minden tagjában élő, eget ostromló, legyőzhetetlen lelkiert. Igen, azt a lelki felkészültséget, azt az évezredes magyar nemzeti géniust, amely féltő imádatlással csüng a múltak szent hagyományait dédelgető otthonán, s min-

* «A háború a képzőművészetben» címmel a Szabad Lyceum, Erzsébet Népkadémiája és az Országos Közegészségügyi Egyesület előadásorozatában Berzeviczy 1915. február 14-ikén előadást tartott.

denét feláldozza, hogy fiainak, unokáinak lelkét melengethesse őseitől öröklött hagyott tűzhelyén. Amikor a maga nagyszerű nyilvánulásaiban ezt a verhetlen hadsereget láttam megmozdulni, nem törtem többé fejemet azon, miként lehetne katonáink számát kettővel úgy megszorozni, hogy az eredmény ne csak a papirosra maradjon. Igaz, hogy a mérlegben sem javítottam, hiszen a magyar nép lelki erejét se számokban, se szavakkal kifejezni nem lehet.

A lélek is csatázik! Az a lélek is, mely nem csillog a szurony hegyén s nem búvik az ólomgolyóba, hogy feltalálja ellenét, hanem távol a csatamezőtől, megfeszített munkával hordja tűzrakásra egyik husángot a másik után, hogy nagy legyen, magasan lángoljon és soha ki ne aludjon a tűz, mely acélvárakat emel és a maga rettenetes expansiv erejével messze távolba süvít a törhetetlen egységnek, végsőkig való kitartásnak, a győzni és föltétlenül győzni-akarásnak az ellenség sorait végre is megbontó tudatát.

Kiki saját ereje szerint hordoz fát e tűzrakásra. Akiket a Gondviselés ritka erővel ajándékozott meg, azok persze nagyobb hasábokat dobnak a tűzre. De a tűz is nagyobb ilyenkor: magasra csap a láng s fényével bevilágít messzi határokat is, s a nagyra nőtt tűz heve összeforrasztja a legkeményebb vassziveket is.

Berzeviczy Albert a fáradhatatlanul dolgozó ember mintaképe volt mindenkoron. Fűrt, faragott a békés kultúra asztalánál s nagy szellemének termékenysége örökbecsű alkotásokkal gazdagította az egész emberiség kincsesházát. Egész életének munkásságán előmlik az a gyermeki szeretet, melylyel a béke, a kultúra édesanyja iránt viseltetik — és íme ő is fölkel munkaasztalától s hordja szellemének rengetegéből a fatörzseket a tűzrakásra...

Az előadást, mely gazdag tartalmával, s ragyogó gondolataival, sokszor a vászonra vetített képnél is közvetlenebbül ható leírásaival lebilincselte az egész hallgatóság figyelmét, Berzeviczy a következő szavakkal vezette be:

A most dúló háború benyomásai alatt más szemmel nézzük azokat a képzőművészeti alkotásokat is, melyek tárgyakat, létrejöttüket a múlt harcainak köszönhetik s melyek mellett a béke idejében annyiszor haladtunk el közönyösen, vagy legalább is tőlünk távol állónak éreztük azt, amire emlékeztetni akarnak bennünket.

Ezért ma talán inkább számíthat érdeklődésre az oly visszatekintés, mely a háború eseményeivel és jelenségeivel, dicsőségével és sanyarúságaival foglalkozó képzőművészet fejlődésének legfőbb mozzanatait, legjellegzetesebb irányait és változatait foglalja össze.

Amióta a művészet képesnek érezte magát bármily kezdetleges módon emberi alakokat utánozni, azóta csatákat is igyekezett ábrázolni, mert a küzdelem és öldöklés az emberek között mindenestre régebb keletű, mint a művészet. Az első kísérletek nem lehettek egyebek, mint egyszerű emlékeztetések bizonyos harcokra, rendszeresen azon a helyen, ahol ama harcok fő részese, hőse nyugalmat talált; és így az első harci ábrázolásokat rendszeresen sírokon találjuk, s kettős feladatuk volt: megőrizni a harcok emlékeit és díszíteni sírját; vagyis az emberben rejlő természetes, de nyers művészeti ösztön ezeknek az emlékjeleknek komoly, sőt rettentő, vagy gyászos tárgyak ellenére egyúttal díszítő, dekoratív jelleget is adott.

Az egyiptomi templomok és síremlékek lapos, színes domborművei ép úgy ábrázolnak harci jeleneteket, mint vadászatokat, hajózást, mezőgazdasági foglalkozásokat és halotti ünnepélyeket, mind egyaránt abban a merev, schematikus sorozatos rendben, mely ezt az ősi művészetet jellemzi. Az assyr királyok rendszeren győzelmeik emlékeit öröklétek meg, őket magukat csataköcsikon vagy harcsoákat fegyveresen, küzdve, várat ostromolva föltüntetők, domborművű alakokban, melyek gyakran palotáik falainak is díszül szolgáltak. Ilyen alakokkal találkozunk még a görögországi őskor mykenai sírmaradványain is.

De mindezek csak első dadogásai az emberi küzdelmet kifejezni akaró művészi formanyelvnek. A hellének istentől megáldott népének jutott földadatul a művészetnek ebbe az ágába is életet, valódi mozgást hozni s azt egyúttal gazdag képzeletük alkotásaival termékenyíteni meg, amennyiben az embereket nemcsak egymással való küzdelmeikben tüntették föl, hanem isteneket, félisteneket és mythosi csodalényeket is vegyítettek ábrázolásaikba.

Berzeviczy azután alapos részletezéssel ismertette a háborús tárgyú képzőművészet fejlődését, kezdve a görög szobrászok fejlődésfázisain, valamint a görög képzőművészetben, amelyekkel szembehelyezte a rómaiak művészi alkotásait, akik realistikusabb művészi érzékükkel s a lényükön uralkodó politikai (imperialistikus) gondolattal egyfelől arra törekedtek, hogy hadi tetteiket mentül részletesebb valóságossággal beszéljék el, másrészt, hogy császáraik dicsőségét hirdessék. Diadalemlékeik főleg két tyipust mutatnak föl: az óriási oszlopot, tetején a dicsőítendő imperator szoboralakjával és a diadalkapuét, mely tele volt rakva győzelmeire emlékeztető domborművekkel, fölírásokkal és meg volt koronázva négyfogatú diadalkocsival, rajta a triumphator alakjával. Majd így folytatta:

A közönséges történelmi számítás szerint egy évezredre tehető középkor a háború képzőművé-

Két kellemes órát tölthet az „URANIA“

mozgósínház szombati vagy vasárnapi előadásán!

Bemutatásra kerül az idény legbájosabb vígjátéka :: a

PICCOLO KISASSZONY.

A főszerepet Doritt Veixler kreálja.

szeti megjelenítése szempontjából majdnem mindig meddő maradt. Pedig háborúk is voltak ez idő alatt, művészet is volt, de a kettő nem talált rá egymásra. Az oly hatalmas és szép fejlődésnek indult görög-római művészetnek folytatói nem voltak; az új kor és az újon uralomra jutott népelemek alkottak maguknak művészetet, de az egészen másnemű volt, mint az ókori és a harcok ábrázolásának egyáltalán nem kedvezett.

Az egész emberi művelődés két főmederben folyt a középkor ideje alatt: a kereszténység és a mohamedanizmus medrében. Egyikben sem alakulhatott ki a háború képzőművészete: a mohamedán világban nem, mert annak bár nem magától Mohamedtől, hanem követőitől eredő vallási szabályai tiltották az emberi alak ábrázolását, s így plastikája, mint az építészet kísérője, majdnem kizárólag az élettelen ornamentikára volt kénytelen szorítkozni. A keresztény művészetben viszont a stílus merevsége és a szigorú vallásos fölfogástól korlátozott tárgykör raktak békókat a művészetre és akadályozták meg különösen a háború jelenségeinek ábrázolását.

Gondoljunk csak a byzanci művészetre, mely — főképp legkifejlettebb ágában, a mozaikképekben — majdnem kizárólag feszes, ünnepléses, szertartásos alakokat vonultatott föl a néző előtt s benne csak az áhítatos borzalom érzelmeit igyekezett fölkelteni. A művészet a középkor folyamában nagyon sokat felejtett is abból, amit az ókor tudott; oly nehézkessé, merevvé lett kifejezése eszközeiben, annyira elvesztette a távlat és az arányok iránti érzékét, hogy a mozgalmassabb jelenetek ábrázolására már ezáltal is képtelenné vált. Azután a középkor utolsó századaiban mindinkább tért foglalt a csúcsíves stílus, mely a maga nemében örökbecsű műveket alkotott, de a maga szigorú tagoltságával, mely a szobordísznek többnyire csak szűk fülkében ad helyet, színes ablakaival pedig oly mystikus homályt terjeszt, mely a falfestésnek nem kedvez, a képzőművészet itt tárgyal nemének befogadására szintén nem volt alkalmas.

Többnyire ugyane korból valók azok a rendkívül kezdetleges és naiv csataképek, melyeket — mindig csak valami vallásos vonatkozásban — néhány templomi frescón a mi hazánkban is találhatunk. Ezeknek tárgyaiul majdnem mindig csak a Szent László hadbavonulása és legendás hőstettei, a cserhalmi ütközet, a kún leányrabló legyőzése stb. szolgálnak.

A középkor végének jellegzetes művészi megnyilatkozásai a kézirati kódexek miniatürafestései, melyek nagy változatossággal a tárgyban, ma is csodálatosan üde aquarellszínekben, rendszeren a kezdőbetűkbe illetve ábrázolnak kicsiben sok mindenfélét, egyebek között harcokat is. E könyvillusztrációk között bennünket legjobban az úgynevezett *Bécsi képes krónika* miniatürafestései érdekelnék, mert hazánk történetéből merítik tárgyukat és mert éppen ennek következtében sok csatakép is van közöttük. A compositio természetesen még nélkülöz minden művészi elrendezést: különböző időben lefolyó események — az alakok ismétlődésével — egy színen jelennek meg; a távlat primitív, az alakok schematicusan egyformák és arcuk minden kifejezést nélkülöz.

A Van Eyck testvérek híres oltárképének, az «Isten bárányának imádása»-nak méltatása után rátér a renaissance korára, s így folytatja:

Az elhanyagolt, sőt elfeledett csataábrázolást újra föléleszteti a nagy fölszabadítónak, a

renaissancenak jutott feladatául. A renaissance történe az a békókat, melyeket a képzőművészekre a hagyomány, a styl s a vallásos szigor raktak. A csataábrázolás éltető eleme az élénk, heves mozgás, tehát éppen az, amit a középkor művészete nem ismert; ahol ez ismét jogaiba lép, ott kezdődik a háborús művészet új korszaka is.

S a renaissance hazájának, Olaszországnak háborús művészetét tárgyalva ismerteti Donatello, Francesco Lauzana és kortársai szoboralkotásait, majd a művészi érték teljes elismerésével adózik Verrocchionak Bartolomeo Colleoni velencei lovasszobráért, hogy azután a festőművészeti alkotásokra térjen át, s megemlítve néhány olasz munkát, a németek Dürerének szenteljen hosszabb időt, aki heves indulatoktól mozgatott, küzdelmes alakokat festett, s akinek képei először terjedtek sokszorosítás útján.

Érdekesen írja le Berzeviczy Lionardo da Vinci és Michel-Angelo szerepét a háborús képzőművészetben.

A XVI. század legelején a firenzei köztársaság elhatározta, hogy nagy tanácstermének falait egykorú vagy közel-egykorú győzelmes harcainak képeivel fogja fölékesíteni. Megbízása nem kisebb emberekre esett, mint Lionardo da Vincira és Michel-Angelo, akik egy-egy ütközet lefestését kapták feladatul. Fájdalom, egyik sem felelhetett meg teljesen a megbízásnak; mindkettő csak cartonokat készített s azok is elvesztek, de rajzaikról, melyek az egész akkori fiatal művésznemzedéknek tanulmányul szolgáltak, némi fogalmat szerezhettünk, az egyikre nézve Marc-Antonio Raimondi metszetéből, a másikra nézve Rubens egy rajzából...

Azok között a művészek között, kik e cartonokat tanulmányozták, volt a fiatal Rafael is, ki ezt is, mint mindent amit tanult, kitűnően tudta értékesíteni. Egyik meglevő rajza a Lionardo lovasküzdelmének másolatául tekinthető, később a csataképfestés az ő kiterjedt munkakörében nem jelentéktelen helyet foglal el. Megemlíti Rafael tanítványainak tevékenységét s közöttük különösen Giulio Romano-nak Constantinus-csataképét (Nagy Constantinus győzelme Maxentius fölött Róma kapui előtt), amelynél kiemeli a csoportosítás és elrendezés, a döntő mozzanat és a főszemély szerepeltetésének hatását az egész későbbi csatafestésre s figyelmeztet az égi hatalmak beavatkozásának újszerű, keresztényi fölfogásának a képen való elhelyezésére. Még Giorgio Vasari és Tintoretto alkotásairól emlékszik meg, s arra az eredményre jut, hogy ha a tulajdonképeni renaissance gazdag művészi termelését annak háborús ábrázolásaival összemérjük, szemünkbe ötlök ez utóbbiaknak aránylag alárendelt szerepe. Még közel esett a középkor és még kissé egyoldalúan uralkodott a vallásos eszme a művészet fölött. Ha a festők mozgalmasság jelenetekben akarták ragyogtatni ecsetjüket, a bethlehemi gyermekgyilkolást, vagy a sabin nők elrablását választották tárgyukul és ha fájdalmasan megrázó tárgyat kerestek, azt biztosabban vélték a vértanúság passiv hősiességében, mint a bibliai történetekben is sűrűn előforduló háborúskodásokban megtalálhatni.

Azonban a renaissance megteremtette az összes technikai lehetőségeket arra, hogy a művészet háborús műfajai a következő századokban hatalmasan kifejlődjenek. A XVII. század vált a csataábrázolásnak mondhatni klasszikuskorszakává.

Berzeviczy a csataábrázolás két válfaját látja a renaissance csataábrázolásában. Az egyik a

későbbi olasz renaissance szigorúan classici irányát követő irány (görög-római mythosból vett tárgyak, a küzdelem szabadabb és ideálisabb megcomponálása, a főmozzanat drámai kidomborítása), melynek főművelője Rubens, aki virtuoz módon halmozza össze a többnyire meztelen emberi és állati testek szenvedélyes megfeszüléseit, duzzadásait (Amazonok küzdelme, Decius Mus halála), valamint Charles Lebrun párisi udvari festő.

A másik irány a küzdelmek lehető valóságos feltűntetésében látja célját s vagy szigorúan a tényekhez tartja magát, vagy inkább typosokat keres, s ami a század küzdelmeiben jellemző, romantikus példákban mutatja be. Diego Velasqueznek «Breda átadását»-t ábrázoló képét ismerteti s méltatja, mint amely ritka közvetlenséggel eleveníti meg a háborús esemény döntő mozzanatát. A hadakozás nagyobb területének a fegyverek használatával együttjáró kiterjedése arányában a képen áttekinthető terület is mind nagyobb lesz. Az előtérben látható harci vagy tábortábori jelenet hátterét a festők majdnem madártávlatban mutatják be.

A mi hazai történetünk hadi eseményei is sokszoros földolgozást találtak ily ábrázolásokban, miközben majd egy kiemeltetni kívánt csatáfolvonulást vagy rohamot, majd valamely hadvezér lovas képmását helyezték az előtérbe, gyakran röpkedő allegorikus alakok is vegyülnek a kép felső részébe; fellengős felirások, majd versek, ajánlások kerülnek a kép alá; melyekkel a művész talán éppen a csata hősenek akart hódolni, mert az ily képek rendszeren metszetekként készülvén, nagyobb elterjedésnek is örvendhettek. Viszont azonban az ilyfajta csataképek szőnyegszövés mintájául is szolgálnak s ily gobelinben látható például a Bécs fölszabadítása után 1683-ban következett párkányi csata a bécsi Burg egyik termében, az az ütközet, melyben Esztergom előtt Lotharingiai Károly megverte a török sereget.

A hadviselés módjainak fejlődése, különösen a mind nagyobb tömegekben folyó hadakozás vitte rá az annak ábrázolására törekvő képzőművészetet ilyen, tulajdonképen kevéssé művészi eszközök választására, valamint arra is, hogy amennyiben a művészet nem akart az ilyféle inkább elbeszélő, szemléltető oktató szerepre vállalkozni, hanem a maga saját, természetének megfelelő eszközzel kívánt hatni, csupán egyes háborús epizódok ábrázolására vállalkozott. Az újkor századaiban már úgyis a harcokban a döntés sokkal kevésbé volt drámai praegnantíával egyes helyen és percben előidézhető, inkább hosszas operatív végeredménye gyanánt állott elő az, s ezért képen megjeleníthető alig volt; ellenben az egész csatára jellemző egyes összetűzések, az egész hadviselésre jellemző egyes élmények, helyzetek nagyon alkalmas képtárgyul kínálkoztak. Így fejlődött ki a háború epizód-festés és a háború genre, mint nem merőben új dolgok, mert hiszen a régiek az ő metopejaik szűk keretű domborművein, az ő egyes szoborcsoportjaikban helyes művészeti érzékkel tulajdonképen ugyanezt művelték, amikor nagy küzdelmeiket egyes részleteikben öröklítették meg. E genre-festésben Salvatore Rosa olasz, Philips Wouwerman németalföldi művészeket, valamint azok követőit említi Berzeviczy.

Majd megemlíti Jacques Callot, aki hazájának a harmincéves háború alatti sanyargatásait véve tárgyul, előbb *Les petites misères de la Guerre*, utóbb *Les grandes misères de la Guerre* cím alatt készített két rézkarc-sorozatot, melyek

minden túlzás nélkül s bizonyos szolgálják ezt a cél

A XVIII. század lesztő munkája ut jelenik meg, lassankétesabbá váló jel forradalom idéző főknek a térképekbe álinekbe szőtt harci kifejlődik, a szobrásnemesebb ízléssel a Philipp Rugendas hollandi, a Callot-félekövető Goya, s az megemléstése után a amelyek közül Schlfürst lovasszobrá, s a strassburgi szt. Tamarschall sármelkét sát méltatja. Az angol nagy történelmi festőműködését ismerteti

A nagy francia művészetek terén minden főnállót eldelmeiből a háborús azt már a XIX. század folyamában valamint ábrázolni, magyarázni akaró képzőművészen mentek kereselágazódást az egyetlen hatásának tü

A század Napóle Ez az egy ember oly századára, hogy a m dalomban gyökerezve kezdve a már a XX. század tshagingin a csataképtelen volt foglalkozni az ő saját korának olyan a későbbiek Napoleon-epochának

A már említett D és apját, Charles Verkel Napoleon dicső szárnyalta atyját, mélelkesen és szorgalmas dicsőséget, megérte, ságnak is ünneplés a versaillesi hősök eskodik. Megkapó az ő mikor a császár saste szegeződik, aki türe ellenség ellen vezesse

Antoine Gros Na öröklítette meg.

Amint a művés körülrangolta a Napó is kifejezést keresett, a a gúny is és kivált a voltak a többnyire íze De a császár dicsősé gúnyját, mint Szentbosszúját. Bellangé, R a festészetben, Rude tovább szöttek a hős saillesi sorozat szám csatákat, Raffet lenő ábrázolni, egyszerű es tetni s még az allego zott «éjféli katonai s egy egész sorozat po császár megjelenésén talán egyik festő sem erővel állítani élénk, a maga egyszerű tárgya val valódi tragédia erej hősies, de gyászos vis kapó epizódját magya

Ne felejtse el! Ha szüksége van finom cipőre, kalapra vagy fehérneműre, akkor szerezze be **WOHL IZIDOR** úridivat- és cipőárúházában, Eperjes, Fő-utca 87.

minden túlzás nélkül, de kérlelhetetlen részletességgel s bizonyos egyoldalú következetességgel szolgálják ezt a célt.

A XVIII. század a XVII. század nagy fejlesztő munkája után mindenben mint folytató jelenik meg, lassankint finomuló, szelidülő, választékosabbá váló jelleggel, míg aztán a francia forradalom idéz föl nagy fordulatot. Folytatód-
nak a térképekbe átmenő csatarajzok és a gobelinekbe szőtt harci képek; a háborús genre erősen kifejlődik, a szobrászat az allegorikus dicsőítést nemesebb fzléssel a halottak emlékére viszi át. Philipp Rugendas bajor, Jan van Huchtenburgh hollandi, a Callot-féle, háború ellen izgató irányt követő Goya, s az új háborús caricatura-rajz megemlézése után a szobrászatra tér Berzeviczy, amelyek közül Schlüternek berlini Grosser Korfürst lovasszobrát, s Pigalle francia szobrásznak a strassburgi szt. Tamás templomban Móricz szász marschall síremlékéül szolgáló elsőrendű alkotását méltatja. Az angolok legnagyobb, sőt egyedüli nagy történelmi festőjének, Benjamin Westnek működését ismertetve, így folytatja:

A nagy francia forradalom úgy indult, mintha a művészetek terén is minden hagyományt és minden főnállót el akarna söpörni. Ami küzdelmeiből a háborús művészet számára kialakult, azt már a XIX. század értékesítette, melynek folyamában valamint a háború maga, úgy az azt ábrázolni, magyarázni, dicsőíteni vagy megbélyegezni akaró képzőművészetek is óriási átalakuláson mentek keresztül. Itt már a fejlődést és elágazódást az egyes háborús korszakok közvetlen hatásának tükrében kell megfigyelünk.

A század Napoleon hőskorával nyílik meg. Ez az egy ember oly óriási hatást gyakorolt egész századára, hogy a még egészen a francia forradalomban gyökerező Jacques Louis Davidtól kezdve a már a XX. században meghalt Wereschtschaginig a csataképfestők túlnyomó része kénytelen volt foglalkozni vele s azokon kívül, akik az ő saját korának művészei voltak, sok van olyan a későbbiek közt, ki majdnem egészen a Napoleon-epochának szentelte ecsetjét vagy vésőjét.

A már említett Davidon kívül Horace Vernet és apját, Charles Vernet ismerteti, akik ecsetjükkel Napoleon dicsőségét szolgálták. A fiú túlszárnyalta atyját, még a császár bukása után is lelkesen és szorgalommal zengvén a napoleoni dicsőséget, megérte, hogy még a második császárságnak is ünnepelt udvari festője volt s hogy a versaillesi hősök csarnokában képeivel ő uralkodik. Megkapó az ő Jenai ütközete, az a jelenet, mikor a császár sasteinkente egy fiatal katonájára szegeződik, aki türelmetlenül követeli, hogy az ellenség ellen vezessék őket.

Antoine Gros Napoleon egyiptomi élményeit örököltette meg.

Amint a művészi dicsőítés már életében körülrajongta a Napoleon harcait s allegóriákban is kifejezést keresett, úgy szóhoz jutott már akkor a gúny is és kivált az angolok kifogyhatatlanok voltak a többnyire izetlen torzképek gyártásában. De a császár dicsősége túlélte Albionnak úgy gúnyját, mint Szent-Ilona-szigetén beteljesedett bosszúját. Bellangé, Raffet, Meissonier, Flameng a festészetben, Rude, Cortot a szobrászatban tovább szőtték a hőselegét. Bellangé a versaillesi sorozat számára drámai erővel festett csatákat, Raffet lendülettel tudott rohamokat ábrázolni, egyszerű eszközökkel a tömeget éreztetni s még az allegorizálással is megpróbálkozott «éjféli katonai szemlé»-jével. Meissoniertől egy egész sorozat pompás csataképet birunk; a császár megjelenésének bűvös hatását seregére talán egyik festő sem tudta olyan megragadó erővel állítani élénk, mint ő; 1814 című képe a maga egyszerű tárgya mellett, pusztán hangulatával valódi tragédia erejével hat. Ennek az 1814-iki hősiesség, de gyászos visszavonulásának egy megkapó epizódját magyarázza az ifjabb francia festő-

gárdához tartozó Flameng egy közkedvelt képe is: C'est lui! mely a császárt pihenésközben egy falusi parasztházban komoran tündövé ábrázolja, környezve fáradt tábornokaitól és a bukott titánt jámboran bámuló parasztnéptől.

A Napoleon hőselegéből természetesen kivette részét a szobrászat is; itt főképp csak a párisi place de l'Etoile nagy diadalkapujára akarok utalni, melynek föllállítása az I. Napoleon eszméje volt, bár teljes megvalósulása már a második császárság idejébe esik. A Cortot itt látható Napoleon-apotheosisánál egyébiránt értékesebb mű a François Rude csoportja, mely a nagy forradalom önkényessége kivonulását ábrázolja s tulajdonképpen úgy hat, mint a Marseillaise kővévált zenéje.

A Napoleonkorszakba kell beillesztenünk a spanyol Francisco Goyát, kinek élete javarésze a XVIII. századba esik ugyan, de ki művészetének késő, nagy hatásával egészen a XIX. századé. Ő a háborúval oly értelemben foglalkozott, mint annak idején Jacques Callot: rézkarcai heves tiltakozásnak tekinthetők a korabeli háború iszonyai ellen; a modor, ahogy azokat ábrázolja, egyenesen visszataszító, néhol már a torzkép szelén áll és így sokkal kevésbé tárgyilagos a Calloténál.

Majd a német háborús művészetet ismerteti Berzeviczy, megemlítvén a berlini Brandenburger Thort, a müncheni diadalkaput, s figyelmessé tesz a dán Thornwaldsenre, aki kihatással volt a németekre s aki Nagy Sándor Babylonba bevonulását mintázza meg, s gyönyörű emléket emel a Luzern melletti gyönyörű gyászoló oroszánban a francia forradalom első tusájában elesett svájci testőrök emlékének. Rauch Nagy Frigyes berlini szobrászt bírálja még. A festészetben és rajzban Cornelius és Wilhelm von Kaulbachot méltatja.

A Napoleon bukása utáni korszak háborús tárgyakkal foglalkozó művészei közül kiemelni Delacroix-t, Horace Vernet-t, Gustave Doré-t, Regnault, Wappers-t, a belgák szabadságharcának festőjét, s a lengyel szerencsétlen fölszabadosi kísérleteinek legmegragadóbb elbeszélőjét, Arthur Grossert, s legnagyobb történelmi festőjüket, Jan Matejkó-t, majd így folytatja:

A mi 1848/49-iki függetlenség; harcunk legkorábbi művészi ábrázolója osztrák volt, de olyan osztrák katona, ki nagyon sokat tartózkodván hazánkban, művészetét nagy részében a magyar földnek szentelte. Pettenkofent értem, akinek Budavár 1849-iki ostromát ábrázoló képe ma is legjobb megjelenítése ennek a történelmi eseménynek. Mi magunk, részint a bekövetkezett elnyomatás, részint művészetünk későbbi fejlődése miatt csak egy-két évtized múltával fogtunk hozzá ama korszak művészi földolgozásához és érdekes jelenség, hogy az 1868-ban megjelent Honvéd-Album számára Munkácsy, Benczúr, Szinyei szolgáltatták a honvédek epizódjait tárgyazó fiatalkori rajzaikat. Közülök csak Munkácsy dolgozta föl azután festmény alakjában is így keletkezett egyik-másik motívumát.

Az osztrák művészet különben is mintegy gyámság alá vette az ötvenes évek elején fejletlen történelmi festészetünket, Johann Nepomuk Geiger bécsi tanár az akkori kormány megbízásából egy egész sorozat képet rajzolt Magyarország történetéhez, melyek ma is alig vesztek valamit értékükből. Egy másik kirándulását az osztrák művészetnek a magyar történet terére látjuk Peter Krafftnek, a katona- és népelet ismert festőjének, Zrinyi szigetvári hőstettét ábrázoló festményében. Bécs nagy átalakulása a hatvanas-
hetvenes években kedvezett a monumentális szobrok keletkezésének; Feri Korn megalkothatta a külső Burgtéren két nagy hősi lovasszobrát, a Károly főherceget és a Savoyai Eugen herceget, melyek közül különösen az első rendkívül merész művészi megoldása az ágaskodó ló egyensúlyo-

zásának. A Zumbusch későbbi Mária Terézia-szobra részletekkel kissé túlterhelt compositió.

A festők közül Carl Blaast, Kossakot, Defreggert.

Majd a francia-német háború nyomán keletkezett művészetet ismerteti s német részről Steffek, Bleibtreu, Dier, Adam és Brandt mellett különösen Faber du Faur-t és Anton von Werner-t, francia részről Neuville-t, Detaille-t és Philippoteaux-t méltatja. Majd a német plastika egy pár alkotásait érintve, így folytatja:

A század végefelé azután szóhoz jutnak a háború pessimistái is; az 1878-iki balkáni háború adja Wassily Wereschtschaginnek haragos kezébe az ecsetet, hogy mint a Callot és a Goya utódja, de mindig sajátságos, keserű kéjelgéssel a festőiben, megfesse a háború borzalmaikat. *As elfeledett halott*, a ki a hollók eledelül szolgál a csatatéren, a koponyákból rakott piramis, melyet a festő «a mult, jelen és jövő minden győztesének ajánlott», az emir elé diadaljelül hozott levágott fejek, az ágyú torkához kötött hindu lázadók, a temetetlen halottak sommás beszentelése, a Sipkaszoros, a melyben — a hivatalos híradás szerint — «minden csendes», mialatt az őrszemül kiállított katona a hófuvatagban elpusztul: ez az, amit az érdekes orosz megfestett, kiáltó tiltakozásul a háború ellen, melynek bűvös ereje végül mégis őt magát is áldozatul követelte. És egyes eredeti gondolkozók a művészek között, akik maguk soha csataképet nem festettek, mintha szintén ilyenformán látnák a háborút: Böcklin, aki úgy nézi, mint a levegőben száguldó lovas rémalakok megjelenését, kik égő csóvát dobnak a házakra, pusztulást hoznak a viruló városokra; Thoma, akinek képzeteiben a háború lángtenger közepében megjelenő sisakos katona, sisakdíszüll mérges kígyók övezik fejét; *Franz Stuck*, akinek képén a háború mint kaszás halál lovon ül s kevély közönnyel járhatja lovát a halottak meztelenül vonagló testein.

Hátra van még a saját magyar, nem régi keletű háborús művészetünk rövid méltatása. A múlt század közepe táján a pesti műegyetemet műlapokat oszttván ki tagjai között, alkalom nyílt hazai történelmi tárgyú festmények sokszorosítására. Így került forgalomba a Dezső hősi önfeláldozása Molnár Józseftől, a Hunyady-ház diadalünnepe Vizkelety Bélától, körülbelül legrégebb hősiesség tárgyú hazai történelmi képeink, melyek nem sok eredetiségről s behatóbb kortörténelmi tanulmányról sem tanúskodnak. Than Mór kissé színpadias, élénk színhatású festménye: Kún László és Habsburgi Rudolf találkozása a morvamezei csatatéren Szépművészeti Múzeumunk birtokában van. Ott láthatjuk kiváló mesterünk, Székely Bertalan több harcos tárgyú történelmi képét is; ezek között lehangulatosabb és legmeghatóbb II. Lajos holttestének föltalálása a mohácsi csatamezőn; kevésbé találja el a kívánt hatást a mohácsi csatát magát ábrázoló. Drámai erő van a Zrinyi kirohanását és Eger ostromát tárgyazó compositióiban is.

A magyar származású Wagner Sándor jól ismert és népszerű képe Dugovich Titust ábrázolja, amint Nándorfehérvár bástyájának ormáról magával ragadja a mélységbe a török vitézt, hogy az ellenség diadaljelvény-kitűzését megakadályozza. A genialis rajzoló Zichy Mihály művészi inventiójával pótolta a történelmi tanulmányt, mikor az Arany hősiesség tárgyú balladához is rendkívül találó illusztrációkat készített. Ugyanő erősen közeledni látszik Kaulbachhoz a keresztes hadaknak Jeruzsálembé való győzelmes bevonulását ábrázoló képén. Ez úgyszólván egyedüli, nem a magyar hadtörténetből merített idevágó terméke művészetünknek; máskülönben művészeink — mint látjuk, — könnyen érthető okokból rendszeren a hazai távolabbi mult harci eseményeit választják tárggyul; így tett Benczúr mester

is, mikor Budavárnak a törököktől való visszahódítását festette meg pompás, színgazdag, nagy decoratív hatású képben a székesfőváros számára abból az alkalomból, mikor e nagy történelmi események kétszázados emlékűnnpét ültük meg. Ellenben másik nagy mesterünk, Munkácsy — mint már említettem — szívesen tartotta magát a szabadságharc reminiscenciáihoz, melyekből kettőt is megfestett rendkívüli közvetlenséggel ható háborús genrekép alakjában; az egyik honvédektől őrzött orosz foglyokat ábrázol, a másik egy sebesült honvédet, aki véres élményeit beszéli el a tépést csináló otthoniaknak.

Festőink a panorámaszerkesztés modern technikai vívmányát is szerencsésen használták föl harcok multunk eseményeinek széleskörű megjelenítésére. Egész a honfoglalás idejéig nyúlt vissza Feszty Árpád, hogy tárgyat keressen merész compositiójához, melynek kivitelében Vágó Pál és Spányi Béla voltak társai. Az óriásképek mintegy középpontja s egyik legsikerültebb csoportja Árpád vezér megjelenése serege főbjeivel lóháton, mialatt a szláv hadifoglyokat vezetik elébe; távolabb még dül a csata, látható a kunyhók pusztulása, a leányrablás, a bevonulók ökrös társzekerei, de egy kiemelkedőbb halmon a táltos már a győzelem örömeire áldozatot mutat be Hadúrnak. Vágó Pál, ki e körkép lovas-küzdelmének megfestésével kitűnő csataképfestőnek bizonyult, Spányival s a lengyel Stykával szövetkezve egy más körkép létrehozásában is tevékeny részt vett. Ez a szabadságharc egy jelenetét ábrázolja: a nagyszebeni csatát, Bem tábornok és Petőfi Sándor igen jellemző lovas alakjainak föltüntetésével. Életteljes csatakép s már tárgyának szűkebb körénél fogva is egységesebb compositió, mint a Fesztyé.

Szobrászaink is kivették dicséretes részüket a haza harcias multjának művészi följújtásából. Legtöbb munkát szentelt e műfajnak Zala György, ki a szabadságharc leggyászosabb emlékü helyét, Aradot jelölte meg méltó monumentummal, melyet a vértanúkat megkoszorúzó Hungária hatalmas amazoni alakja tetőz be, míg a talapzatot a nemzet önvédelmi harcának négy sarkalatos erényét példázó alakok foglalják el. A budai honvédszobor megragadón fejezi ki azt a halál-megvető, hősi lendületet, mellyel honvédeink Budavár falait megmászták. Még munkában van a millenáris emlék, melynek hemicyklusára ugyane mesterünk a békével szemben a háború szilaj geniusának allegóriás alakját mintázta s már áll Árpád marcona lovas alakja, mely köré a többi vezér fog sorakozni. Lovasszoborban jelentette meg Róna József Savoyai Eugent; e műve a királyi palota elé került; Strobl Alajos pedig egyszerű, de sokatmondó csoportban beszélte el a Dobó és társai hősiségét, mellyel Eger várát megvédték a török ellen; a szobor ott áll az egri piacon, háttérben láthatjuk a várat, melyre emlékeztet.

Rendkívül szerencsés elhelyezése — Kolozsvár főterén, a szép, ősi főtemplom előtt, — még fokozza hatását a magyar szobrászművészet legnemesebb és leghatalmasabb alkotásának, a korán elvesztett Fadrusz mester Mátyás-szobrának. Ott áll a nagy király, mintegy megpihenve egy meghódított vár bástyáján, környezve hódoló vezéreitől; mintha elmélázva várná a soká nélkülözött, az immár a távolban újra megdördülő csatazajt, mely — ezt várja ő s ezt reméljük mi, — nemzetének új harci dicsőségét fogja neki hírül adni a túlvilágon.

És ezzel szemlélnék végére értünk. Hogy a jelen világháború mit fog hozni a művészet számára, arról még korai volna elmélkedni. Egyelőre az agyuk beszélnek; ha azok elhalgatnak, akkor majd szót kérnek a művészek is. Amit eddig a közönség mindennapi kíváncsiságának kielégítésére a fénykép és harci tudósítók heve-

nyésztett rajzai nyújthattak, az e háború művészi fel dolgozásához legfőbb nyersanyagot szolgáltathat.

Eltekintve attól, hogy a törtériefestés már régóta válságos helyzetbe jutott s a modern művészeti fölfogással szemben nehezen küzd létjogáért, kimondhatatlanul nehéz helyzetben fogja magát a képrás különösen e háborúval szemben találni, mert az a csatafestés összes tiszteletrémeltó hagyományait halomra döntötte. Nincs az az óriás panoráma, amely több száz kilométerre terjedő harcvonalat fölelhelhetne; és mit csináljon az a boldogtalan festő oly rajvonallal, amely elásta magát a földbe, oly sortüzeléssel, amely füstnélküli löporral folyik? Aki ma egy hadvezért a csata sorsát intéző tevékenységében híven akar ábrázolni, az ne ültesse őt lóra, ne állítsa hegytetőre, ne adjon látcsövet kezébe; az fessen egy embert, a ki füstös szobában térkép fölé hajol és telefonkagylót szorít a füléhez.

Hanem azért mi ne aggódjunk a művészek miatt. Ez a háború már eddig is sok nagy, új igazságra tanított meg bennünket, reméljük, hogy a művészet is teremtő erejű igazságokat fog majd belőle meríteni. Csak legyen kivíva a győzelem a harctéren, majd fognak találkozni mesterek, akik le fogják győzni a rájuk váró művészi feladat nehézségeit is.

A hadiadó.

A hadbavonultak gyám nélküli családjainak segélyezése és egyéb hadsegélyző célok előmozdítása érdekében a jövedelemadóról szóló 1909. X. t. c. — az 1914. évi XLVI. t. c. által — ezévi január 1-jével kezdődőleg részlegesen életbelépett és pedig akként, hogy a 20,000 koronát meghaladó évi jövedelemre ezen adó, hadiadó név alatt lett életbeléptetve. Nem lesz talán érdektelen, ha ezen okból a törvényes intézkedések főbb rendelkezéseit nagy általánosságban ismertetem.

A jövedelemadó, eltérőleg a többi adónemektől, nem egyes adótárgyak után lesz kivetve, de az adóalany összjövedelmére, és ekként az adóalanyak bárhonnét eredő jövedelme a maga egészében képezi az adóztatás alapját és érvényesülhet az adózási képesség mérlegelése, mely a progresszív adózásban nyer kifejezést. Fizeti ezen adót a magyar állampolgár minden és a külföldön lakó állampolgár az állam területén belül élvezett minden jövedelme után, a külföldiek pedig, amennyiben itt laknak, összes jövedelmeik után. Fizetik ezen adót az egyházak, alapok és alapítványok is mindazon jövedelem után, mely egyébként is tőkekamat- és járadékadó alá esik, továbbá egyéb külön kezelt vagyontömegek, pld. csődtömegek, zárgondnoki kezelésben lévő vagyonok; ellenben a jövedelmi adó rendelkezései a pénzintézetekkel szemben, amelyek különben is fizetik a 10%-os, tehát magasabb általános jövedelmi pótdadót, fel lettek függesztve, épp úgy a törvényhatóságokra és községekre sem terjed ki a törvény hatálya. A közkereseti, betéti társaságoknál és egyéb be nem jegyzett vállalatoknál szereplő egyének ezen hadiadó szempontjából nem együttesen, mint jogi személyek, de részeseidésük és jövedelmük arányában adóznak. A közös háztartáshoz tartozó tagok — nevezetesen a feleség és a gyermek — jövedelme rendszerint a háztartás fejének jövedelméhez számítandó és ekként lesz megadóztatva.

Adómentességet élveznek: a király, az állam magángazdasága, az idegen államok képviselői, a gyámpénztárak, a 20,000 koronán aluli jövedelem, az országgyűlési képviselők járandóságai, a gazdasági munkás- és cselédségélpénztár által nyújtott segélyek, balesetbiztosítási járandóságok, a törvényhatóságok és községek regale-kártalanítási kötvényeiből eredő bevételek, a fegyveres erő, a legénység és a nyugdíjas tisztek összes szolgálati járandóságai.

Azon alapelv, hogy nem az adótárgy, de az adózó személyének jövedelme képezi az adózás alapját, folyománya annak, hogy az adó kiszámításánál az adómentes jövedelem is figyelembe veendő és hozzászámítandó az összjövedelemhez, ha ezenkívül az illető adóköteles jövedelemmel is bír; és amennyiben az összjövedelem a 20,000 koronát meghaladja, ezen esetben az adóköteles jövedelem után a két jövedelem aránya szerint rovandó ki az adó.

A viszonyosság figyelembevételével azon külföldi, ki a külföldön jövedelmi adót már fizet, itt adóztatlanul marad.

Ami az adóalap meghatározását illeti, adóköteles jövedelemnek tekintendő minden akár befolyt, akár az adókötelest megillető nyers bevételből a törvény szerint megengedett *levonások után fennmaradó tiszta jövedelem*. A nyers bevételt az adóévet megelőző naptári év, vagyis az 1914. évről eredménye alkotja, a megengedett levonások is az előző év eredménye szerint jönnek figyelembe. Azok, akik kereskedelmi vagy szabályszerű üzleti könyveket vezetnek, ezekenél az ezen alapon megállapított mérleg figyelembe veendő. A törvény megállapítja részletesen, hogy melyek azok a tételek, melyek a tiszta jövedelem kiszámításánál levonandók. Ilyenek a nyers bevétel megszerzésére (a kitermelésre) fordított összes kiadások, épületfenntartási költségek, a leltári tárgyak elhasználása folytáni értékleírások, az üzleti veszteségek, melyek az adóévre szólnak, kamarai illetékek, kárbiztosítási díjak, az állami egyenesadók és községi adók stb. Ellenben a tőkeemelésre, adósságtörlesztésre, az adókötelesek háztartására, élelmézésére fordított költségek le nem vonhatók.

A jövedelemforrások az erdő- és mezőgazdasági üzemből, épületek haszonértékéből, ipar- és kereskedeleméből és egyéb haszonhajtó foglalkozásból, tőkevagyon jövedelméből és a szolgálati viszonyból származó illetmények- és ellátásokból erednek. Minden egyes jövedelemforrásnál más és más szempontok jönnek figyelembe, amelyek alapján a tiszta jövedelem megállapítható. Az ekként megállapított tiszta jövedelem után a törvény 24. §-ában megállapított skála szerint lesznek az adótételek megállapítva, és pedig 800 koronán felül 900 kor. jövedelemig az adó 5 kor.; ezen kulcs progresszíve halad akként, hogy 116,000 koronánál az adó már 6000 kor. és 120,000 koronán felül 5% fizetendő jövedelemadó fejében és a fokozatok 5000 kor.-ként emelkednek, s minden megkezdett fokozat teljes 5000 kor.-nak veendő.

Az adótételek mérséklésének van helye, ha annak kényszerbehajtása az adókötelest gazdasági létében veszélyeztethetné, vagy a behajtás előreláthatólag eredménytelen volna. Épp úgy adómentesítés vagy -törlés rendelhető el, ha az adókötelesnek az 1915. évről várható bevételei katonai szolgálat, betegség, vagy más csapások által valószínűleg lényegesen csökkenni fognak.

Ami az adókvetési eljárást illeti, felemlítendőnek tartom, hogy a jövedelmi adó az adókötelesek vallomásai, az összeírásra rendelt bizottságok adatai és egyéb rendelkezésre álló adatok alapján állapíttatik meg. Vallomást adni csak azok kötelesek, akiknek összjövedelme az 1914. évben a 20,000 koronát meghaladta. Ezen vallomások tartalma hivatalos titkot képez és ennélfogva a vallomás az összeíró-bizottságnak át nem adható, hanem amennyiben az zárt borítékban adatott át, csak a pénzügyigazgató által bontható fel. Az államnak, a törvényhatóságoknak és községeknek alkalmazottjai, ha nekik vagy közös háztartásban élő családtagjaiknak a szolgálati járandóságaiakon kívül egyéb jövedelmük nincs, vallomást adni nem tartoznak. Az adókötelesek összeírását a községi előjáróság, illetve városi adóhivatal köteles ellátni; az összeíró-bizottságok az adókötelesek birtok-, vagyon- és egyéb kereseti viszonyai fölül minden oly adatot megszereznek, amely a meg-

adóztatás elbírálására az előmunkálatok a példátlanul felterjeszt elkészíti az adókvetési 8 napra közzemlére vételek adhatók.

Aki vallomást nem állapított adónak 1% felhívásnak sem felel pótlék gyanánt.

A törvény a rendtettel az adó elsőfokú kivétel-, de az adófelső melynek határozata viselőt, mint a felet igazgatási bírósághoz alakítandó minden törvényhatósági jogga 7 rendes és 7 póttag miniszter, 3 rendes miniszter nevezi ki, 3 a törvényhatóság válskamara, vagy ügyvéd törvényhatóság helye tagot az illető iparkam választ. A bizottsági nem tagadható. A nélkül a pénzügyigazgalyalás anyaga akképság működését hat hét ság a tárgyalás alkészkeztét fogamatba ve halgatását rendelheti tesz kifogást, a köny A tárgyalás befejeztév adózóra az adókötele adótételt a kvetési la rozatot az elnök kihir lesek nyilatkozni, kivá igazgatási bírósághoz nyilatkozat hiányában ninc. A jelen nem lévő tételről számított 15

Intézkedik még a tatásról, az adókötele adó rendkívüli elenged kihágásról és egyéb e helyütt való tárgy nem lehetséges. Csupá tendőnek, hogy a jöv állami vagy helyhatósá

A mezőgazdasági lehetőségén

Lapunk február 14 földművelésügyi minis ben az idej termés biz kedéseknek kormányz megtételére vonatkozó köztudomásra s egyú hogy a társadalmi testi működésének igénybe dékolt intézkedéseinek

Vármegyénk alisp indította meg az ake értelmében a vármegy társadalmi érdekeltés letre hívta össze, hog mányának intézkedése megismertesse, másré delet értelmében a vá bizottságot megalakíts a gazdatársadalom m nehéz időkben a föld ezen üdvös intézkedés hogy a vármegye tan és nagy érdeklődés voltak az értekezleten

raira, — amint belemerítették magukat a sötétbársonyú éjszakába (az égen, mint Ocskay brigadéros nászos éjjelen, csupán egy erkélyes ház fölött permetezett alá csillagfény és a szomszéd rokkant sarokház kiugróján vasból kivert oroslánkörmök tartanak egy pislákoló olajlámpást, melynek alatta alabárdosok vagy zsandárok vizsgálgatnak pergamentet vagy passierscheint) — vajjon nem hallottak-e vérszomjas rikkantásokat, vajjon nem hallottak-e vadult lódobogásokat és nem láttak-e régi veretű kapuk alól buzogányos, kacagányos kuruc vitézek sziluettoit elősuhanni és átellenben Béla király templomának Rákóczi házából nem látták-e magát a Nagyságos Fejedelmet lóra pattanni, nem hallották-e mellette dörögni a temperamentumos Bercsényi szavát, melyet pillanatnyi forgószél kapott föl, tovaragadott a Makoviczába, letette a fejedelm birtokán, mint szörnyű haragot, a szőrsípkás hadak döbönt szívébe?...

E város bizonyára érzi a zöldgalyas, diadalmas elkövetkezendőket, hisz itt, a hadak összeroppanása közelében, mint kályha mellett a hőmérő vagy szeizmográf a föld belső vajadásakor, minden lehetével reagál az eseményekre. Várja az óra ütését, amikor magyar szívéből verjen súlyos kelyhet, csordultig öntse hálás könnyeivel a dicső áldomásra. E napokban Hindenburg győzelmére a házak ablakai örömfényben úsztak, nemzeti zászlók lengettek az ereszaljakon, — mi lesz itt, mikor a döntő, a végső győzelem, magyarok diadalma zuhan alá a tornyokra, régi kupolákra, forrómelegű, igaz magyar szívekre?

Itt jobban várják a tavaszt, mint valaha. Mikor majd a hegyek koszorújából, az erdők mélyéből megindul az ibolya szelid illata, mikor gyöngyvirágcsokrot tehetnek az ablakokba s mikor majd kirakhatnak az erkélyre minden pompázó selymet, plüss és nehéz szőnyeget, mikor majd a kapukat, boltívmélyedéseket, kirakotkat, oszlopokat és utcasarkokat a fenyő és nyárfa zöldjével boríthatják... Mikor majd a polituros szekrényekből meggyászín, aranycsattos, tüzesészerű díszmagyarokat öltenek magukra megyei és városi urak, mikor majd Boroevič a kassai domban, ők Béla király templomában mondják a Te Deum-ot...

Mikor majd a csókok újból föltámadnak.

Damó Oszkár.

Kitüntetés átadása. Sárosvármegye törvényhatósági bizottsága február 22-ikén tartott rendkívüli közgyűlésének végeztével Szinyei Merse István főispán a még együttlévő közönség jelenlétében gyönyörű szavak kíséretében Fekete Elemér polgármester mellé tüzte a Ferenc József-rend lovagkeresztjét, mellyel Ófelsége a bárftai orosz betörés idején tanúsított magatartásáért tüntette ki. Fekete meghatottan köszönte meg a kitüntetést.

Sárosvármegye közgyűlése. Sárosvármegye törvényhatósága február 22-ikén délelőtt 10 órakor rendkívüli közgyűlést tartott, melynek egyedüli tárgya a hadsegélyezés céljaira szolgáló jövedelemadó kivetésére hivatott s az 1909. évi

X. t. c. 55. §-a szerint alakítandó adófelszámolási bizottság két rendes- és póttagjának megválasztása. A közgyűlés e bizottságba Piller Kálmán és dr. Schmidt Gyula személyében két rendes-, dr. Balpataky Imre és Hedry Géza személyében két póttagot választott.

Halálozások. Tóth István, Bárfta sz. kir. város rendőrkapitánya február 25-ikén Bárftán rövid szenvedés után meghalt. A boldogult hosszú közéleti tevékenységének egy részét vármegyénk szolgálatában töltötte mint főszolgabíró, majd Bárfta város rendőrkapitánya lett s ezen hivatalában is humánus gondolkozásmódja, lekötelező, szíves modora, közvetlensége csak barátokat szerzett neki. Halála igaz, mély részvétet váltott ki egész vármegyénk társadalmából. Temetése a legnagyobb részvét mellett február 27-ikén, Bárftán ment végbe a róm. kath. egyház szerződésai szerint. Temetésén ott volt a város egész intelligenciája, sőt a vármegye távolabb eső vidékeiről is. A köznép, mely nagyon ragaszkodott egykori főszolgabírájához, szintén impozáns részt kért a részvétből. Szinyei Merse István főispán jelen volt a temetésen. A város gyászjelentést adott ki érdemes főtisztviselője elhunytá alkalmából.

Memlaur Károlyné szül. Dobránszky Ancsi élete 25-ik évében, február 24-ikén Gölncz-bányán meghalt. Temetése Eperjesen, február hó 27-ikén d. u. 3¹/₂ órakor nagy részvét mellett ment végbe.

Közgyűlés. Az Országos Vöröskereszt eperjesi fiókegyesülete március 1-jén, d. u. 3 órakor tartja évi közgyűlését a vármegyeházán, melyre az egyesület tagjait ez úton is tisztelettel meghívja. Tárgy: 1. Jelentés az egyesület múlt évi működéséről. 2. A számvizsgáló bizottság jelentése a pénztár állapotáról. — Ugyancsak március 1-jén d. u. 3¹/₂ órakor a vármegyeházán tartja évi közgyűlését az Országos Vöröskereszt-egyesület sárosvármegyei választmánya is.

Katonaothton. Az eperjesi ev. theologia tanári-kara az Eperjesen tartózkodó katonák részére a Kollégiumban otthont — kaszinót — létesített, hogy szabadidejüket kellemes szellemi szórakozásban itt tölthessék. A katonák részére minden nyelvű újság áll rendelkezésre. Nem dicsérhető eléggé ezen altruisztikus intézmény megteremtőinek a nemes példája, mellyel lehetővé tették a szellemi táplálékra s nobilis szórakozásra vágyó katonáinknak, hogy korcsmahelyiségek helyett ezt a — bátran mondhatjuk — példás önképzőkört felkereshessék.

Gyorsjáratú csukott autó a háború tartama alatt távoli turákra rendelhető *Horváthnál*, Miskolcz, Hunyadi-utca 4. sz., I. em. jobbra.

Népfölkelők behívása. A vallás- és közoktatásügyi miniszter f. é. 1347. eln. számú körrendelete értelmében az 1896., 1895. és 1891. évben született B) alosztályú népfölkelésre kötelezettek a febr. 18-ikától március 24-ikéig terjedő időben megtartandó népfölkelési bemutatószemlére hívtak be. A vallás- és közokt.-ü. miniszter hatósági és illetékességi, illetőleg felfelügyeleti körébe tartozó egyének közül a bemutatószemlén való megjelenés és egyúttal bizonytalan időre a népfölkelési szolgálat alól is fől vannak mentve azon népfölkelésre kötelezettek, akik a népfölkelési tényleges szolgálat alól már eddig is névszerint felmentve voltak, amely körülményt azonban összeírásuk végett a tartózkodási helyi községi előjáróságánál (városi hatóságnál) igazolni tartoznak. Ezen népfölkelésre kötelezettek fölmentése körül a múlt évi 5208. eln. számú rendelet határozmányai és illetőleg a múlt évi 5260. eln. sz. rendeletben közzétett útmutatás elvei és módozatai mérvadóak. Eszerint (a felmentési űrlap alapján) az illetékes iskolai hatóságok két példányban szerkesztett fölmentési javaslatukat ezután is a honvédelmi miniszterhez címezve a lehető legrövidebb idő alatt a

vallás- és közoktatásügyi miniszterhez juttatják. Amennyiben előfordulna, hogy az előterjesztett fölmentési javaslatok a népfölkelésre kötelezettek tényleges szolgálatra való bevonulása időpontjáig el nem intézettek, ezen javaslatok elintézéséig a népfölkelési tényleges szolgálat alól egyelőre felmentetteknek tekintendők.

Földbirtokosaink figyelmébe ajánljuk dr. Keleti és Murányi cégnek mai hirdetését, mely a tavaszi vetés és az ideoi aratás érdekében fontossággal bír.

Közgyűlés. Az Eperjesi Ipartestület március hó 21-ikén d. e. 10 órakor a városháza tanács-termében rendes évi közgyűlést tart. Az esetre, ha az egybegyűlt tagok száma az alapszabályok értelmében elegendő nem lenne, a közgyűlést március 25-ikén tartják meg. A közgyűlés napirendje a következő: 1. Elnöki jelentés. 2. Az 1914. évi számadások megvizsgálása, 1914. évi vagyonmérleg bemutatása, azok fölötti határozathozatal és a felmentvény megadása. 3. A testület 1915. évi költségeloirányzatának megállapítása. 4. Az előjáróság elnökének, 20 tagjának s három ellenőrnek megválasztása. 5. Egyéb indítványok, ha azok 20 tag aláírásával négy nappal a közgyűlés előtt a választmánynak beadattak.

Városunk kivilágítása. Városunk február 24-ikén lobogódszt öltött, este fényben ragyogott. Az ünnepi külsőnek az a fényes diadal volt az oka, amelyet szövetségünk a Mazuri tavaknál és a mi hadaink a Kárpátokban és Bukovinában a közös ellenség felett arattak. Örömmámorban úszott az egész város. A polgármester nemzeti színű plakátokon tudatta a közönséggel a nagyszerű eseményt. Az utcák színnel, dallal voltak tele. Minél több ily szép ünnepe!

Tanulók iskolai ünnepe. A vallás- és közoktatásügyi miniszter az állami tanító- és tanítónőképző-intézeteknél azon ünnepek közé, amelyek a gör. kel. román hitfelekezeti növendékek az iskolalátogatás kötelezettsége alól felmentendők, pótlólag a Szent Miklós napját is felvette (ónaptár szerint december 6-ikán és új naptár szerint december 19-ik napja).

Putschalko Marianna zongoratanítónő a tanítást febr. 1-jétől megkezdte. Tanítványok jelentkezhetnek lakásán, Fő-u. 37. sz.

Hadi-beszédek. A honvédelmi minisztérium Hadsegélyző Hivatala népszerű füzetekben kiadja azokat a tanulságos és lélekemelő beszédeket, amelyeket a háború óta legkiválóbb államférfiaink, főpapjaink, tudósaink, íróink és politikusaink tartottak a nyilvánosság előtt, az országos Hadsegélyző Bizottság felolvasási sorozatán. A hazafias, igaz magyar szellemtől áthatott beszédek retorikai szempontból is rendkívül becsesek. Gondolatokban gazdag, gyönyörű munka valamennyi, a közönség jól teszi, ha a tízfélres füzeteket megvásárolja és összegyűjti. Nagyszerű és maradandó emlékei lesznek e füzetek annak a hazafias föllángolásnak és együttérzésnek, amely a nemzet minden rétegét oly megható módon egyetlen táborba terelte a magyar nemzeti becsület és a magyar nagyság védelmére. Eddig gr. Apponyi Albert, Csernoch János, br. Hazai Samu, gr. Tisza István, gr. Andrássy Gyula, Prohászka Ottokár és Rákosi Jenő hadi-beszédei jelentek meg. A füzetek az Általános Beszerzési és Szállítási R.-t. útján (Budapest, V., Kádár-utca 4.) rendelhetők meg, de kaphatók a dohány-tözsdékben is. A befolyó tiszta jövedelmet a háborúban elesett vagy a kapott sebek következtében elhalt katonák özvegyei és árvái javára fordítják.

Léggömbposta. A belügyminiszter rendeletet intézett a vármegye alispánjához, amelyben arról értesíti, hogy a przemysli várparancsnokság az ellenséges orosz haderő által történt körülzárásának tartama alatt a várban levő katonák-

nak hozzátartozóikhoz akarja továbbítani, tartalmazó csomagok léggömböket a postadon útjára bocsátja. kötelessége, hogy a léggömbökről lekasznak kézbesítse. A részről. A hatóság, csomag, az átvett közelebbi postahivatala

Legjobb minős
Ambrózy Bélánál.

Hadbavonult
segélyezése. Az Ország elhatározta, hogy jait, akik hadrakeltékukat elvesztették, az családi pótlék megfelelő háviségelyben fogja részével a Magyarországsülete bízott meg, sületnek kell a hadrak pótlékairól szóló adat Hadsegélyző Bizottság

Katonai szolg
hallgatók kedvez
dékáni hivatalához a miniszter f. évi február kelt rendeletet intézet tanév második felére befefejezése előtt katonák 1896., 1895. és 1891-ben megengedi, hogy félévük március hó vétesseék, leckekönyvük és lezárassék s nyomban részére a végvizsgálat megfelelő vizsga letet többi joghallgatók rész határidőig, vagyis má ezek tehát csak júni hatnak.

Teljes lakásber
Butor Ipar Vállalatánál
Telefon 152.

A hősök emléke
örökítő Országos Bizot
v. b. t. t., orsz. képvisel
és kir. altábornagy vez
kiterjesztette működé
vármegyék alispánjain
tereihez, a főszolgabírá
höz az akció közigazga
A bizottság elsősorbar
sülés vagy betegség kö
halála körülményeinek
deteiknek adatait gyű
ban kiváltkép a kör- és
a bizottság segítségére
höz kérdőívek mentek a
I. Összeirandó a körze
való hős halottak por
kora, családi viszony
kozása, jellemzése. 2. M
katonai minősége, rang
és század száma. 3. Meg
haltak; a sebesülés vag
haltak; az időpont, az
elhalalozásuk körülmér
tagjaiknak (szülő, feles
névsora s a családtago
volt munkaadójuknak
azon testületeknek (k
testület, kaszinó, spor
amelyeknek tagjai vo
hősi cselekedet, amelye
védelmében véghezvitt
a Hősök Emlékét Meg
központi irodájába, Bu

nak hozzátartozóikhoz intézett leveleit akként akarja továbbítani, hogy a tábori postalapokat tartalmazó csomagokat léggömbre akasztja s a léggömböket a postacsomagokkal együtt szabadon útjára bocsátja. A léggömb megtalálójának kötelessége, hogy a továbbított postacsomagot a léggömből lekasztva, a legközelebbi hatóságnak kézbesítse. A megtaláló 10 kor. jutalomban részesül. A hatóság, melynek kezébe kerül a postacsomag, az átvett tábori lapokat azután a legközelebbi postahivatalhoz juttatja.

Legjobb minőségű férfi-fehérműek Ambrózy Bélánál.

Hadbavonult családok napidíjasok segélyezése. Az Országos Hadsegélyző Bizottság elhatározta, hogy azon volt díjnokok családjait, akik hadrakeltek s ennél fogva díjnoki állásukat elvesztették, az általuk korábban élvezett családi pótlék megfelelő havi részletével egyenlő havisegélyben fogja részesíteni. Ezen segély kifizetésével a Magyarországi Díjnokok Országos Egyesülete bízott meg, mely célból a neveze t egyesületnek kell a hadrakelt díjnokok eddigi családi pótlékairól szóló adatokat egybegyűjtve az Orsz. Hadsegélyző Bizottságnak bemutatnia.

Katonai szolgálatra bevonuló joghallgatók kedvezménye. Jogakadémiánk dékáni hivatalához a vallás- és közoktatásügyi miniszter f. évi február 15-ikén, 14,743. sz. alatt kelt rendeletet intézett, mely szerint az 1914/15. tanév második felére beírt, de tanulmányi félévük befejezése előtt katonai szolgálatra bevonuló 1896., 1895. és 1891-ben született joghallgatóknak megengedi, hogy ezen folyó tanulmányi félévük március hó végével befejezettek tekintessék, leckeönyvük szabályszerűen aláírassék és lezárassék s nyomban ezután az igényjogosultak részére a végbizonyítvány kiadassék, illetőleg a megfelelő vizsga letételére bocsáttassanak. A többi joghallgatók részére az előadások a rendes határidőig, vagyis május hó 31-ig folytatandók; ezek tehát csak június 1—15. között vizsgálhatnak.

Teljes lakásberendezések *Gottlieb Leo* Butor Ipar Vállalatánál, Eperjes, Fő-utca 22. sz. Telefon 152.

A hősök emléke. A Hősök Emlékét Megörökítő Országos Bizottság, amely Lukács György v. b. t. t., orsz. képviselő és Kirchner Hermann cs. és kir. altábornagy vezetésével az egész országra kiterjesztette működését, felhívással fordult a vármegyék alispánjaihoz, a városok polgármestereihez, a fősolgabírákhoz és a községi jegyzőkhöz az akció közgazgatási támogatása érdekében. A bizottság elsősorban a harctéren szerzett sebesülés vagy betegség következtében elhunyt hősök halála körülményeinek és esetleges hősi cselekedeteiknek adatait gyűjti össze. E nehéz munkában kiváltkép a kör- és községi jegyzők lehetnek a bizottság segítségére s ebből a célból a jegyzőkhöz kérdőívek mentek a következő pontozatokkal: 1. Összeírandó a körzete vagy községe területéről való hősi halottak pontos, olvasható neve, életkora, családi viszonyai, iskolázottsága, foglalkozása, jellemzése. 2. Megjelölendő a hősi halottak katonai minősége, rangja, a fegyvernem, az ezred és század száma. 3. Megjelölendő a hely, ahol meghaltak; a sebesülés vagy betegség, amiben meghaltak; az időpont, amikor meghaltak, továbbá elhalálásuk körülményei. 4. Összeírandó családtagjaiknak (szülő, feleség, gyermekek, testvérek) névsora s a családtagok lakhelye. 5. Megírandó volt munkaadójuknak neve, lakhelye, valamint azon testületeknek (köz- és magánhivatal, ipar-terület, kaszinó, sportkör stb.) címe és helye, amelyeknek tagjai voltak. 6. Megírandó azon hősi cselekedet, amelyet tudomás szerint hazájuk védelmében véghezvittek. A kitöltött kérdőívek a Hősök Emlékét Megörökítő Országos Bizottság központi irodájába, Budapest, IV., Hajó-utca 16.

küldendők. Újabbban a bizottság tagjai lettek: dr. Dobieczy Sándor, a Magyar Védőegyesület elnöke, dr. Fejérpataky László, a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának igazgatója, dr. Hodinka Antal egyetemi tanár Pozsony, Ortvy Tivadar ny. apátplébános, Pilch Jenő őrnagy, az ismert katonai író.

Kávé, saját pörkölésű, különböző nemes fajokból összeállított keverék; Gerbeaud-, valamint Sarotti-cukorkák, kir. udvari pinceborok csakis *Bein* Simon eperjesi csemegekereskedésében kaphatók.

Köszönetnyilvánítás. Trosztler Kálmán 5 kor.-t adományozott az Izr. Nőegylet népkönyvhájának. Kegyes adományát hálással köszöni az elnökség.

Baromfitenyésztés és a háború. A földmívelésügyi miniszter, hivatkozással a háborús viszonyokra, amelyek az állami gazdálkodásban a legszélsőbb takarékosagra intenek, értesítette a Baromfitenyésztők Országos Egyesületét, hogy lehetetlenné vált a baromfitenyésztésnek az elmúlt évekhez hasonló nagyarányú támogatása. Ehhez képest a földmívelésügyi miniszter kénytelen úgy a cserebaromfi kiosztását, mint a nemesvérű baromfitörzseknek ingyenesen való kiosztását a további intézkedésig megszüntetni. Egyben kilátásba helyezte a földmívelésügyi miniszter, hogy a békés állapotok bekövetkezése után lehetőleg azon lesz, hogy a most elmaradt kiosztás részben legalább pótolassék s így a tenyésztők befektetésüknek és fáradságuknak jutalmát vehessék. A Baromfitenyésztők Országos Egyesülete ebben a helyzetben figyelmezteti a tenyésztő közönséget, hogy a megfogytakozott és az egyre gyűrűlő baromfiállomány okvetlenül pótlendő lévén, helyesen teszik, ha kiválóbb egyedeket későbbi értékesítésre visszatartják.

Adományok a vak katonák részére. A megindított gyűjtésnek rövid néhány nap alatt máris fölemelő, szép eredménye van. Dr. Mikler Károlyné úrasszony fáradságot nem ismerő buzgalommal gyűjti a filléreket s a honleányi kötelességteljesítésnek kimagasló példáját mutatja ezzel a közönségnek. Ezideig a következő adományok érkeztek: Mikler Károlyné 20, Mikulik Lajos 10, Hertzka Simon 10, özv. Leskó Andrásné 1, Vilicz Kamilla 10, Gömör Jánosné 15, Ludmann Paula 5, Ludmann Anna 5, Eröss Dezsőné 10, Bielek László és neje 40, N. N. 3, N. N. 3, Palsik Alfréd 5, Buckermann N. 10, N. N. 2, N. N. 1, özv. Zelenkáné 4, Tahyné Paula 2, özv. Dessewffy Lajosné 20, Kissóczi Mátyásné 10, Korbély Gézáné 2, özv. Lakner Árpádné 5, özv. Ghillány Györgyné 5, Putschalkó Marianna 1, özv. Maléter Árpádné 20, Mosánszky Istvánné 2, Csegey Gusztávné 5, Trosztler Kálmáné 5, N. N. 60, Zaborovszky Béla 10, Molitorisz Istvánné 5, dr. Horovitz Imre 10, Williger Pálné 10, Frenkl József 2, Bloch Salamon cég 2, Klein Jenő 2, N. N. 2, Korn Vilmos 2, Rosenberg Teofilné 5, Bein Simonné 2, Grossmann Árminné 5, dr. Sztelho János 20, N. N. 5, özv. Sarudy Vilmosné 5, Kun Sándor 5, Gellért N. 10, Perényi Vilmos 1, dr. Obetkó Dezső 2, N. N. —50, N. N. —50, N. N. 1, Saly Győző 2, N. N. —20, N. N. 1, Szutórisz Frigyes 2, N. N. 1, dr. Srätz 1, N. N. 1, Kristóf 2-30, Gatsch A. 2, N. N. 2 korona. Összesen 412 korona 50 fillér. Eperjes, 1915. február 25. *Faragó József*, polgármester.

A kereskedelmi és iparkamara közli az érdekeltekkel, hogy azokban az esetekben, midőn a mértékhiteléstől vagy a hitelesítést kérő felek helytelen bejelentése vagy az állami mértékhiteléstől közegek hibája, avagy egyéb okok következtében helytelen díjlerovások eszközöltek, a túlfizetett összeg visszatérítése iránt benyújtott kérvények bélyegmentesek.

Felelős szerkesztő: *Kiadótulajdonosok:*
Dvortsák Győző. *Koós Ernő és Frigyes.*

NYILTTÉR.

KÖSZÖNET.

Özv. Fucker Tivadarné hálattal szívvel mond köszönetet mindazoknak, akik egyetlen leánya halála alkalmával részvétükkel mélységes fájalmát elviselni megkönnyítették.

NYILATKOZAT.

Az «Uránia» Városi Mozdószínház r. t. igazgatósága ezúton is értesíti t. részvényeseit és a n.é. közönséget, hogy a házi-kezelésnek nehézségeire való tekintetből mozdószínházát előnyösen bérbeadta, és szakképzett bérlő által fogja kezelteni. Reméljük, hogy az alig egy év óta fennálló részvénytársaság részére ezen változás anyagi szempontból is előnyös lesz. Egyúttal teljes elismerésünket és köszönetünket fejezzük ki **BILICH FERENC** úrnak, ki mint a mozdószínház eddigi igazgatója, fáradhatatlan s lelkiismeretes tevékenységet fejtett ki.

Eperjes, 1915. február 24.

«Uránia» Városi Mozdószínház r. t. igazgatósága.

Az orosz betörés folytán előállott **vasúti árú- és podgyász-károk** elintézésére ajánlom hivatalomat.

E hivatal csak eredmény esetében kap mérsékelt jutalékot, különben az egész eljárás díj- és költségmentes. A követelés behajtása körül felmerült kiadást ezen iroda fedezi.

Forduljanak bizalommal, az összes okmányok beküldése mellett az «Első budapesti reklamáló irodához»; tulajdonos: *Stermann Ignác, Budapest, V., Vilmos császár-út 66. szám.*

Hébernyelvű levelekre is válaszolunk.

Zufolge des russischen Einbruches entstandene **Waren- und Gepäck-Schäden** lassen Sie durch das seit 23 Jahren bestehende Reklamationsamt: *Ignaz Stermann, Budapest, V., Vilmos császár-út 66, eintreiben.*

Bei Resultatlosigkeit ganz spesenfrei.

Übergeben Sie mit vollem Vertrauen alle Dokumente an obiges Unternehmen.

Auch hebräische Briefe werden beantwortet.

Bútorszállításokat szabad, zárt és nyitott kocsikban
valamint mindennemű árú szállítását
helyben és vidéken **jutányos árak** mellett vállal
BIRKENBAUM ADOLF
katonai kincstári szállító, Eperjes. Telefon 34.

Milliók

használat

Köhögés

rekedtség, hurut és nyálkasodás, görcs és hókhurut ellen

KAISER MELLKARAMELLAIT

□□□ a három fenyő védjegygel. □□□

6050 közjegyzőileg hiteles bizonyítvány orvosoktól és magánosoktól igazolják a biztos sikert.

Nagyon alkalmas és jóízű cukorkák!

Csomagja 20 és 40 fill., doboza 60 fill.

Kapható Eperjesen: Molitorisz István és Korn Vilmos gyógyszerárában és Pálesch Árpád drogériájában.

53. szám.
1915.

Hirdetmény.

Az Eperjesi Ipartestületnek március 21-én d.e. 10 órakor a városháza tanácstermében megtartandó :: rendes évi közgyűlésére az Ipartestület t. tagjai ezennel meghívotnak.

Azon esetre, ha az egybegyűlt tagok száma az alapszabályok értelmében határozathozatalra elegendő nem lenne, a közgyűlés megtartására március 25-ik napjának délelőtti 10 órája tűzetik ki határnapul, amikor a közgyűlés az egybegyűlt tagok számára való tekintet nélkül meg fog tartatni.

Napirend:

1. Elnöki jelentés.
2. Az 1914. évi számadások megvizsgálása, 1914. évi vagyommérleg bemutatása, azok fölötti határozathozatal, és a felmentvény megadása.
3. A testület 1915. évi költségelőirányzatának megállapítása.
4. Az előljáróság elnökének, 20 tagjának és 3 ellenőrnek megválasztása.
5. Egyéb indítványok, ha azok 20 tag aláírásával 4 nappal a közgyűlés előtt a választmánynál beadattak.

Eperjes, 1915. febr. 22.

Grieger József,
elnök.

Figyelmeztetés! Az ügyviteli szabályzat 5. §-a értelmében szavazati joggal csak azon iparos bír, ki a közgyűlést megelőző évekről tagsági díjjal hátralékban nincsen.

Bevonulás miatt ajánlom **maradék-raktáramat:**

2400 pár dupplánbélelt alsó és ing K 2·10
2400 „ kötöttszövésű alsó és ing „ 2·10

teljes nagyságban. Kivánatra 5-kilós csomagot utánvétellel bérmentve küldök; nemtetszöt bérmentve visszaveszek. Kapható ezen a címen:

H. Freiwald, Wien II, Rembrandstrasse 21.

A Fő-utca 40. számú Koós-házban

4 szoba, fürdőszoba, konyha és mellékhelyiségekből álló

:: **úri-lakás** ::

május hó 1-jétől (esetleg azonnal) kiadó.

Országos

érdek

hogy az ideai termés fényesen sikerüljön; kötelessége tehát minden földbirtokosnak a tavaszi vetést idejekorán kártevések ellen megvédeni. A vetőmagnak ellenségei: a varjúk, egerek, hangyák és az üszök, melyek ellen biztos védelmet nyújt a kitűnő

CORBIN

csávázó-szer, mely 8 év óta bevált, miként azt tudományos intézetek, valamint gyakorlati gazdák alapos kísérletei hitelesen bizonyítják. A Corbin nem befolyásolja a vetőmag csírázóképeségét! Búza, rozs, árpa, zab, kukorica, répa, kender, konyhavetemény stb. magjainál alkalmazható egyaránt kitűnő eredménnyel. **A jelenleg drága kékkövel való csávázás, mely csak üszök ellen véd, teljesen elmaradhat.**

Megrendelések idejekorán, lehetőleg azonnal eszközrendők, mert a vasúti szállítás számos vonalon akadályosul jár.

Rögtön küldünk árajánlatot, (igen egyszerű) használati utasítást és bizonyítvány-másolatokat érdeklődőknek.

Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára Újpesten,
valamint a főelárúsító: **Friedmann Miksa, Eperjes.**

Arjegyzékek, üzleti számlák, levélpapírok, borítékok, értesítő- s intévelek, címkék, bárczák, üzleti könyvek, cégkártyák, levelezőlapok, csomagoló-papírok, reklámcsédulák, falragaszok, árúkönyvek, pénzeslevélborítékok, váltóürlapok, zárszámadások, utalványok stb., czégnomással, több színben is.

Alapszabályok, értékpapírok, mérlegszámlák, rovatos üzleti könyvek - Ugyvédek részére mindennemű kérvények és keresetek, meghatalmazások, kötvények és szerződések, óvások, ügyvédi könyvek stb. Ezek előállításához legújabb betűanyag. Nagy klisékészlet. Villamos- és benzinmotorerő-berendezés.

KÖNYVNYOMTATÓ-MŰINTÉZET

KÓSCH ÁRPÁD :: EPPERJES

PAPIR- ÉS ÍRÓSZER-RAKTÁR

Dízművek, hetilapok, folyóiratok, meghívók, műsorok, tánczrendek, étlapok, szinlapok, eljegyzési és esketési kártyák, névjegyek, köz- és magánhivatalok, takarékpénztárak részére szükséges nyomtatványok izléses és pontos előállítása több-színű, valamint másolónyomással is.

Egyházi, tanügyi, közigazgatási s más hivatalos nyomtatványok raktára. Bevásárlási árúkönyvek rovatolva. Háztartási könyvek. Költségvetések — készítenő nyomtatványokról — postafordultával. Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan teljesítünk. • Előfizetések felvétele bármely hírlapra.

EP

Előfizetési árak
Egész évre . . . 12 K
Félévre . . . . 6 K
Negyedévre . . 3 K
Hirdetési díj: Egyhasábo
petitsor egyszeri hirdetés
15 l. Közlemények sora 40

Meg

Az élet-halál h
egész világot beh
megélhetés terén
súlyosbodó helyze
nyomasztó voltát
vagyonosabbak is
jobban érzik azok
vagyon híján, mel

Hogyan lehet
Csak úgy, ha me
s az évezredes ok
követjük: «Segíts
is megsegít!» Csa
józással és te
vetünk a nagy cé
nagy érdekeink k
mezéssel csinálunk
egész háztartásun
a régi kedvtelése
szükséges kiadásc
nyeinket egyáltalá
ség teremtette he
sebb és egyszerű
meg, mint normá
val, ha minden há
alapokra fekteti.

Gyönyörű, ok
latias programot
háziasszonyok egy

Itt először kizár
den panaszt, minde
csak gyöngé és haz
hanem másrészt il
a most folyó nag
Németország hata
fejedelmi családjáb
séget, sőt ezen is
három fogásnyi e
sem ő, sem fejed
meg nem enged.
most is mindenki
tekint vissza s fo
ahelyett, hogy az e

UH

Ma sz

„Az

Jelen